

Uparte serce tego miasta

- warszawiacy i ich miasto oczami reporterów.

BohaterON w Twojej Szkole 2023

Nauczycielko/Nauczycielu

otrzymujesz materiały edukacyjne przygotowane w ramach akcji BohaterON w Twojej Szkole 2023, z pomocą których przeprowadzisz lekcje z zakresu edukacji historyczno – patriotycznej na temat Powstania Warszawskiego.

„Uparte serce tego miasta – warszawiacy i ich miasto oczami reporterów” to propozycja 90-minutowych zajęć rekomendowanych dla uczniów klas 7 i 8 szkoły podstawowej. Scenariusz możesz realizować na lekcji historii, w ramach godziny wychowawczej bądź pozalekcyjnych spotkań z uczniami.

Podstawą scenariusza jest opowiadanie Renaty Piątkowskiej „Uparte serce tego miasta”, na które składają się - wywołane dźwiękiem syren i klaksonów upamiętniających 79. rocznicę wybuchu Powstania Warszawskiego - wspomnienia uczestników tego wydarzenia i ich najbliższych.

Od starszego pana, drobnej kobiety z laską, dziewczyny w kolorowej sukience, samotnego mężczyzny i pozostałych przechodniów uczniowie dowiedzą się między innymi: z czego budowano barykady, jak wielką odwagą wykazywały się sanitariuszki i łączniczki, kim byli gołębiarze, kogo nazywano roznosicielami radości, jakie zadania miały szczury kanałowe i co wydarzyło się na Woli w pierwszych dniach Powstania.

W trosce o odbiorców naszych materiałów zadbałismy, aby omawiane treści oraz użyte narzędzia odpowiadały możliwościom poznawczym nastolatków.

Dziękujemy za włączanie z nami historii! Łącząc siły możemy sprawić, że stanie się ona żywa, zrozumiała i inspirująca.

Zespół **BohaterON**

Wskazówki dla prowadzącej/ego zajęcia:

Młodzież w tym wieku rozwojowo nabrała już pewnej dojrzałości oraz z pewnością spotkała się wcześniej z informacjami na temat wojny. Należy jednak pamiętać, że mamy do czynienia z młodymi nastolatkami, naturalnym więc będzie, że mogą mieć oni trudności w mówieniu o emocjach i wyrażaniu ich publicznie na forum klasowym, w odpowiedzi na prezentowane treści. Zadbaj o bezpieczeństwo emocjonalne uczestników zajęć zapewniając komfortowe miejsce do pracy z tekstem/ nagraniem oraz odpowiednią ilość czasu na „domknięcie” omawianej historii. Pamiętaj, aby wyjaśnienia dotyczące zbrodni nie były zbyt drastyczne. Nie próbuj szokować młodzieży, aby zainteresować ich tematem. Reaguj, jeśli widzisz, że uczniowie odczuwają napięcie lub są przytłoczeni materiałami. Akceptuj pojawiające się trudne emocje, normalizuj smutek czy strach i stwórz przestrzeń do rozmowy o nich.

Miej świadomość, że młodzież różnie radzi sobie z napięciem emocjonalnym i często zdarza się, że „wyśmiewa” prezentowane treści, co wcale nie oznacza, że je bagatelizują. W takiej sytuacji możesz spróbować nazwać nastolatkom emocje, które prawdopodobnie się pojawiły, mówiąc np. „Takie historie mogą wzbudzać w nas strach/smutek, ale to ważne żebyśmy o nich pamiętali i godnie opowiedzieli o tych wydarzeniach”.

Szczególnie w tej grupie wiekowej może również zdarzyć się próba prowokowania innych poprzez np. wygłoszenie kontrowersyjnej wypowiedzi (to rozwojowy okres buntu i poważania autorytetów). Podkreślaj, że każde zdanie jest ważne, a wszyscy różniemy się między sobą i możemy mieć różne opinie na dany temat, co nie wyklucza korygowania w spokojny sposób, osoby, która takie opinie wygłosiła. Dzięki temu stworzysz w grupie bezpieczną przestrzeń, a to pozwoli uniknąć sytuacji związanych z naskoczeniem na kogoś z uczestników, czy wyśmianiem go. Takie sytuacje w tym wieku są dla nastolatków wyjątkowo bolesne, więc należy tego dopilnować.

Konsultacje psychologiczne: Magdalena Ostapczuk

Uparte serce tego miasta

- warszawiacy i ich miasto oczami reporterów.

Czas trwania

dwie jednostki lekcyjne około 90 min

Autorka

Magdalena Lang-Trela - historyczka; nauczycielka z pasją i z powołania; wieloletnia pracowniczka instytucji edukacyjnej, gdzie była przewodniczką i przede wszystkim edukatorką; prowadziła wykłady i ćwiczenia dla studentów - z dydaktyki nauczania historii w szkole podstawowej; uczestniczyła w niezliczonych konferencjach, warsztatach i szkoleniach; zaangażowana w akcje i projekty budujące wśród młodzieży postawę patriotyczną; twórczyni scenariuszy i pomocy dydaktycznych, autorka publikacji Pamięć zostanie w nas. Wspomnienia o Marii Michalczyk ps. Wyrwicz.

Grupa docelowa

uczniowie klas siódmych i ósmych szkół podstawowych

Materiały do zajęć

- flamastry (czarne), długopisy lub ołówki
- kleje
- nożyczki
- komputer z dostępem do internetu i głośnikami
- rzutnik i ekran

Materiały dydaktyczne

- materiał wideo: [„W” - Hour in Warsaw | Godzina „W” w Warszawie | 1.08.1944-1.08.2014](#)
- karty pracy: Notes Reportera (dla każdego ucznia), archiwalne zdjęcia z powstania (dla każdego Zespołu Reporterskiego), Szpalta Gazety “Upartego Serca Miasta” (dla każdego Kolegium Redaktorskiego), zdjęcia dokumentujące powstańcze ślady na terenie Warszawy (dla każdego Kolegium Redaktorskiego)
- wydruki fragmentów opowiadania Renaty Piątkowskiej “Uparte serce tego miasta”
- piosenka “Włącz historię” wraz z tekstem

Metody i formy pracy

pogadanka, dyskusja, praca z tekstem - tekst literacki, źródłowy, analiza tekstów, praca z fotografiami, zespoły eksperckie, mapa myśli, burza mózgów, praca indywidualna, praca grupowa

Cele lekcji

Uczeń/uczennica:

- zna daty – 01.09.1939, 01.08.1944, 02.10.1944,
- rozumie pojęcia: Szare Szeregi, Zawiszacy, Armia Krajowa, okupacja, konspiracja, powstanie warszawskie, godzina W, przewodnicy kanałowi, barykada, Harcerska Poczta Polowa, Rzeź Woli,
- zaznajamia się z opracowanymi wspomnieniami z okresu Powstania Warszawskiego,
- dokonuje wyboru najważniejszych informacji,
- analizuje teksty kultury - literackie i fotografie.

→ Przebieg lekcji

Wprowadzenie **ok. 10 min**

Prowadzący lekcję prezentuje materiał wideo Godzina „W” w Warszawie:

[„W” - Hour in Warsaw | Godzina „W” w Warszawie | 1.08.1944-1.08.2014](#)

Rozpoczynamy zajęcia od pytania, czy uczniowie wiedzą, o jakie wydarzenie chodzi w materiale. Pozwoli to stwierdzić, jaką wiedzę na temat II wojny światowej i samego powstania posiadają uczestnicy zajęć.

Jeżeli będzie to konieczne – opowiadamy, że tak Polacy pokazują, że pamiętają o kolejnej rocznicy wybuchu powstania warszawskiego. Wspominamy, że 1 sierpnia o godzinie 17.00 syreny rozbrzmiewają nie tylko w stolicy, ale w wielu miastach i miasteczkach w Polsce. Wspominamy o wciąż żyjących ludziach, o uczestnikach walk, ale też zwykłych mieszkańcach, którzy ciągle pod powiekami mają obrazy tamtych 63 dni. Zaznaczamy, że jest jeden świadek i po części uczestnik powstania - dla wielu milczący, ale dla tych, którzy potrafią słuchać i patrzeć, opowiadający historię warszawiaków.

Następnie przechodzimy do krótkiej pogadanki, która przybliży uczniom tematykę lekcji. W prosty sposób opowiadamy o niemieckiej agresji na Polskę. Mówimy o represjach na ludności cywilnej, jakie przynieśli ze sobą okupanci. Przybliżamy, w jaki sposób stawiano im opór. Na tym etapie lekcji powinny pojawić się pojęcia takie jak Armia Krajowa, Szare Szeregi etc. Opowiadamy o wybuchu powstania – dlaczego wybuchło, kto stanął do walki, o postawach ludności cywilnej. Istotą zajęć nie jest zbudowanie wizji, że Powstanie Warszawskie było jedynie aktem zbrojnej walki. Mówimy o upadku powstania po 63 dniach walk, poświęcenia i cierpienia. Przywołujemy liczby pokazujące bezmiar ofiar – 18 000 powstańców i 180 000 cywili oraz 25 000 rannych powstańców. Mówimy, że ocalonych, których liczbę określa się na pół miliona Niemcy wypędzili z miasta, które zostało zrównane z ziemią.

W naszej pogadance musimy umieścić zagadkę, nad którą będą się głowić uczniowie – reporterzy. Wspominamy, że jednym z celów zajęć jest odkrycie świadka, o którym już wspominaliśmy... Uczniowie muszą dojść do tego odkrycia samodzielnie. Na koniec zajęć będą doskonale wiedzieli, że chodzi o Warszawę – walczone miasto.

Zachęcamy uczniów do zadawania pytań podczas pogadanki.

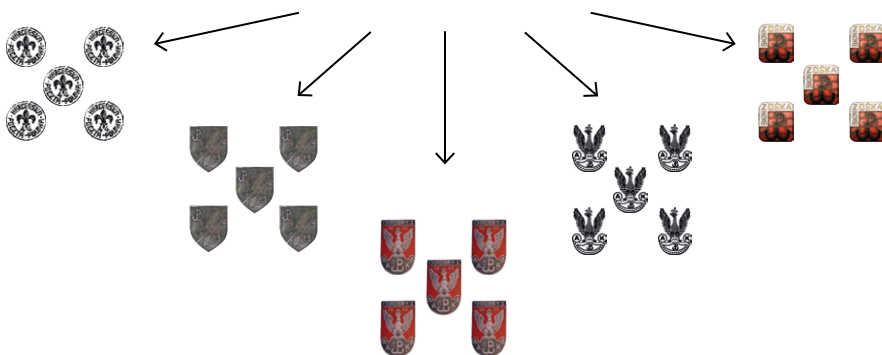
→ Moduł I

Praca w grupach do 25 min

Dzielimy uczniów na 5 zespołów eksperckich, na użytek lekcji nazwanych **Zespołami Reporterskimi** (podział zgodnie ze schematem poniżej).

Dzielimy uczniów na grupy za pomocą losów. Pomogą nam w tym przygotowane oznaczenia – załącznik nr 1. Po wydrukowaniu i wycięciu, mogą być wyciągane np. z nakrycia głowy. Uczniowie, którzy wylosowali ten sam symbol siadają razem, a na ich ławce stawiamy wcześniej przygotowaną tabliczkę – załącznik nr 2.

5 ZESPOŁÓW REPORTERSKICH

Stempel Harcerskiej
Poczty Polowej

Orzeł Armii Krajowej

Odnazna Batalionu Miotła

Odnazna Batalionu Chrobry I

Odnazna Batalionu Zośka

Rozdajemy każdemu zespołowi: wydrukowane **Notesy Reporterskie** – załącznik nr 3, zestawy archiwalnych zdjęć – załącznik nr 4 oraz wydrukowane fragmenty opowiadania „Uparte serce tego miasta”:

Grupa 1 | Na barykady – str. 2, 3, 4, 15

Grupa 2 | Morowe Panny – str. 2, 7, 8, 9, 15

Grupa 3 | Ludzie listy piszą – str. 2, 10, 15

Grupa 4 | Bohaterskie szczury – str. 2, 11, 12, 15

Grupa 5 | Szafa! Do piwnic! – str. 2, 5, 6, 13, 14, 15

Informujemy uczniów, że przygotowują się do **Kolegium Redaktorskiego**, na którym będą musieli podzielić się swoją ekspercką wiedzą. Na tym etapie nasi uczniowie muszą zapoznać się z otrzymanymi materiałami, dokonać ich analizy i w Notesach Reporterskich zapisać wyniki swojej pracy w postaci mapy myśli.

→ Moduł II

Praca wspólna do 10 min

Potraktujmy Moduł II jako element pozwalający na aktywność umożliwiającą naszym uczniom nabrać nowej energii przed kolejnym etapem pracy. Pozwólmy im wstać z zajmowanych miejsc, usiąść na ławkach itp.

Odtwarzamy utwór „[Włącz historię](#)” na kanale BohaterON. Możemy również zaprezentować teledysk i wspólnie zaśpiewać rozdając uczniom tekst piosenki – załącznik nr 5.

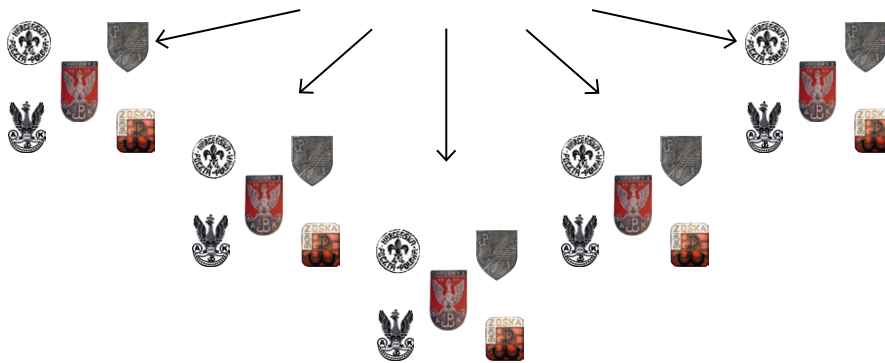
→ Moduł III

Praca w grupach do 30 min

Dzielimy uczniów na 5 nowych zespołów (schemat poniżej) - Kolegia Redaktorskie. Tym razem przy każdym stoliku zasiadają przedstawiciele każdego Zespołu Redaktorskiego.

Każdy uczeń cały czas ma swój Notes Reporterski.

KOLEGIUM REDAKTORSKIE

Rozdajemy wydrukowane szablony gazety "Uparte Serce Tego Miasta" – załącznik nr 6 (szablon gazety składa się z dwóch kartek A4). Rozdajemy flamastry, kleje i nożyczki.

Oprócz gazety, każdy zespół dostaje również: wszystkie zdjęcia z Modułu I (zdjęcia wszystkich grup) oraz komplet zdjęć dokumentujących powstańcze ślady na terenie Warszawy – załącznik nr 7.

Uczniowie po kolei dzielą się wiedzą zdobytą w Module I i wspólnie podejmują decyzję, co umieścić na łamach gazety. Wybrane treści z Notesów Reporterskich oraz fotografie – zapisują i wklejają w swoich gazetach.

-UPARTE SERCE TEGO MIASTA-

WYDANIE SPECJALNE BOHATERON 1 SIERPNIA

NA BARYKADY

W tym miejscach ✓
uczniowie wpisują
dwa trzy zdania.

SZAFKA! DO PIWNIC!

✓
Nie sugerujmy treści.
To nasi podopieczni
mają wyciągnąć
umieski z tego co
opracowali w
zespołach.

LUdzie LISTY PISZA...

✓
Notes Reporterski czyli
mapa myśli pozwoli im
uporządkować wiedzę.

MOROWE PANNY

✓
Nasza pogadanka, teksty które
otrzymaliśmy, fotografie są źródłami.
Wspólna praca nad gazetką pozwoli
każdemu uczniowi, podzielić się
wiedzą, stać się ekspertami.

BOHATERSKIE SZCZURY

Fotografie które rozdajemy
pozwolą uczniom stworzyć
gazetę na wzór tych
prawdziwych.

ŚWIADEK 63 DNI WALK

→ Moduł IV

Prezentacja gazet **do 15 min**

W ramach podsumowania pytamy uczniów, czy łatwo było odkryć tajemniczego świadka wydarzeń sprzed blisko 80 lat? Jeśli wywiąże się ciekawa dyskusja, pozwalamy na to.

Następnie grupy prezentują swoje gazety. Stworzone prace można wyeksponować w klasie.

NA
BARYKADY

MOROWE
PANNY

LOUDZIE LISTY
PISZĄ

BOHATERSKIE
SZCZURY

**SZAFA!
DO PIWNIC!**

ZAŁĄCZNIK NR 4 - ARCHIWALNE ZDJĘCIA

Grupa 1 | Na barykady

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/284

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Kobiety siedzące w bramie kamienicy przy ulicy Chmielnej 14, za nimi na ścianie plakat propagandowy „Do broni w szeregach AK”; oraz afisze powstańcze: „Wolność ponad wszystko”; i „Nie ujdą kary”;

Data wykonania: 1 dekada sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Joachim Joachimczyk „Joachim”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IP/907

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Ludność cywilna napełniająca worki piaskiem pod kamienicą przy ul. Chmielnej 20

Data wykonania: 9 sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

ZAŁĄCZNIK NR 4 - ARCHIWALNE ZDJĘCIA

Grupa 2 | Morowe panny

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/60

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Różyczka Goździewska - dziewczynka, która pomagała w szpitalu polowym kompanii „Kosztka”; w kamienicy przy Moniuszki 11 (gmach dawnego Towarzystwa Ubezpieczeń „Rosja”)

Data wykonania: 1 dekada sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/71

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Opatrywanie ранego chłopca w szpitalu polowym kompanii „Kosztka”; w kamienicy przy Moniuszki 11. Nogę ранego opatrują: por. dr Mirosław Vitali „Jerzy”; i jego żona dr Maria Vitali „Rysia” (w białym fartuchu)

Data wykonania: 8 sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/109

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Sanitariuszki opatrują ранego w szpitalu w podziemiach gmachu PKO przy ulicy Jasnej 9 róg Świętokrzyskiej 31/33

Data wykonania: 1 dekada sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

ZAŁĄCZNIK NR 4 - ARCHIWALNE ZDJĘCIA

Grupa 3 | Ludzie listy piszą

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”
Źródło: MPW
Nr inwentarzowy: MPW-IN/700
Fotografia z Powstania Warszawskiego. Powiśle. Skrzynka Harcerskiej Poczty Polowej zawieszona na płocie w pobliżu Zamku Ostrogskich na posesji Tamka 41. Obok grupa ludności cywilnej czytająca powstańcze komunikaty
Data wykonania: 3 dekada sierpnia 1944
Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Eugeniusz Haneman
Źródło: MPW
Nr inwentarzowy: MPW-IN/2950
Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Prasa powstańcza nalepiona obok skrzynki Harcerskiej Poczty Polowej, zawieszonej na ścianie budynku przy ul. Górskiego 10
Data wykonania: ok. 17 sierpnia 1944
Miejsce wykonania:

Harcerska Poczta Polowa - pieczęć

ZAŁĄCZNIK NR 4 - ARCHIWALNE ZDJĘCIA

Grupa 4 | Bohaterskie szczury

1944, Powstańcy przy kanale. Źródło: Archiwum Państwowe w Łodzi, Fotopolska, <https://fotopolska.eu/1415390,foto.html> wolny dostęp

Autor zdjęcia: Joachim Joachimczyk „Joachim”
Źródło: MPW
Nr inwentarzowy: MPW-IP/893
Fotografia z Powstania Warszawskiego. Powstańcy ze Starówki po wyjściu z kanałów odpoczywają na jednej z posesji przy ul. Wareckiej. Śródmieście Północne.
Data wykonania: 1 września 1944
Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/546

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Pochówek w zbiorowej mogile na chodniku pod gmachem dawnego Towarzystwa Ubezpieczeń „Rosja” przy wylocie ul. Zgoda na Sienkiewicza

Data wykonania: 2 dekada sierpnia 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Eugeniusz Lokajski „Brok”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IN/838

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście Północne. Dwoje starszych ludzi przed wejściem do budynku Włoskiego Towarzystwa Ubezpieczeń „Riunione Adriatica di Sicurta” przy ul. Moniuszki 10, gdzie na parterze mieściła się restauracja Adria

Data wykonania: połowa września 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

Autor zdjęcia: Joachim Joachimczyk „Joachim”

Źródło: MPW

Nr inwentarzowy: MPW-IP/962

Fotografia z Powstania Warszawskiego. Śródmieście. Rodzina z dziećmi.

Data wykonania: Sierpień 1944

Miejsce wykonania: Warszawa

„Włącz historię!”

1. _____
 Nie musisz być mistrzem z historii –
 by
 docenić kto - wolność ojczyźnie dał –
 posiedzmy tu
 przez chwile razem patrząc na ten
 skarb
 Co w nim ukryte jest – jak cenne -
 wartości

Bohaterzy są znani nam
 Tak jak język ojczysty
 Dumni z narodowych barw
 Biało – czerwone myśli

P – jak Pokolenia
 O – Ojczyzna
 L – jak Ludzie
 S – jak Skarb
 K – jak Kultura
 A – jak Akcja
 Z otwartym sercem z nami dziś stań

REF:
 Chodź Odnajdziemy razem ten skarb
 Chcemy lepiej poznać nasz kraj
 Zrobić może to każdy z nas
 Włączyć historię już czas!

2. _____
 Weź mapę swą - i kompas też
 Wszyscy jesteśmy na tropie, by
 dowiedzieć się -
 Co ważne i cenne dla nas wszystkich
 jest

Miłość i nadzieja - są
 Wolność i odwaga – są
 Miasto Warszawa, flaga i hymn
 niepodległość – to nasz dom

P – jak Pokolenia
 O – Ojczyzna
 L – jak Ludzie
 S – jak Skarb
 K – jak Kultura
 A – jak Akcja
 Z otwartym sercem z nami dziś stań

REF:
 Chodź Odnajdziemy razem ten skarb
 Chcemy lepiej poznać nasz kraj
 Zrobić może to każdy z nas
 Włączyć historię już czas!

„Włącz historię!”

1. _____
 Nie musisz być mistrzem z historii –
 by
 docenić kto - wolność ojczyźnie dał –
 posiedzmy tu
 przez chwile razem patrząc na ten
 skarb
 Co w nim ukryte jest – jak cenne -
 wartości

Bohaterzy są znani nam
 Tak jak język ojczysty
 Dumni z narodowych barw
 Biało – czerwone myśli

P – jak Pokolenia
 O – Ojczyzna
 L – jak Ludzie
 S – jak Skarb
 K – jak Kultura
 A – jak Akcja
 Z otwartym sercem z nami dziś stań

REF:
 Chodź Odnajdziemy razem ten skarb
 Chcemy lepiej poznać nasz kraj
 Zrobić może to każdy z nas
 Włączyć historię już czas!

2. _____
 Weź mapę swą - i kompas też
 Wszyscy jesteśmy na tropie, by
 dowiedzieć się -
 Co ważne i cenne dla nas wszystkich
 jest

Miłość i nadzieja - są
 Wolność i odwaga – są
 Miasto Warszawa, flaga i hymn
 niepodległość – to nasz dom

P – jak Pokolenia
 O – Ojczyzna
 L – jak Ludzie
 S – jak Skarb
 K – jak Kultura
 A – jak Akcja
 Z otwartym sercem z nami dziś stań

REF:
 Chodź Odnajdziemy razem ten skarb
 Chcemy lepiej poznać nasz kraj
 Zrobić może to każdy z nas
 Włączyć historię już czas!

- UPARTE SERCE TEGO MIASTA -

WYDANIE SPECJALNE

1 SIERPNIA

NA BARYKADY

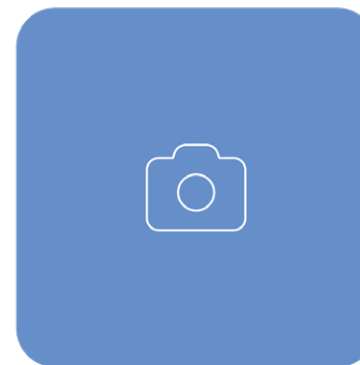
SZAFA! DO PIWNIC!

LUDZIE LISTY PISZA...

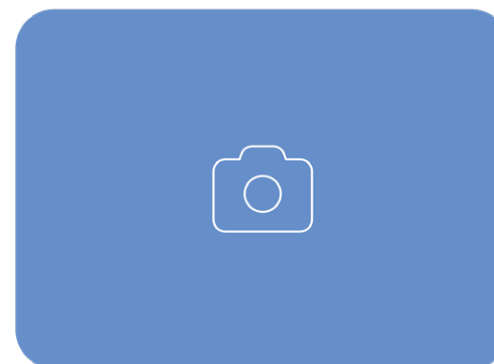
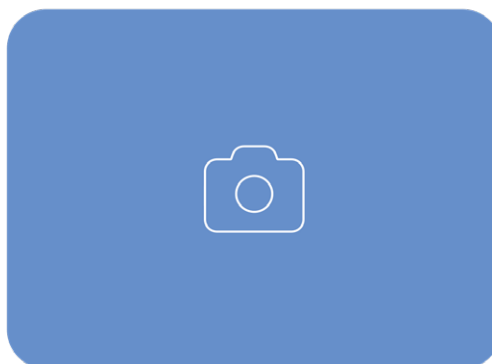
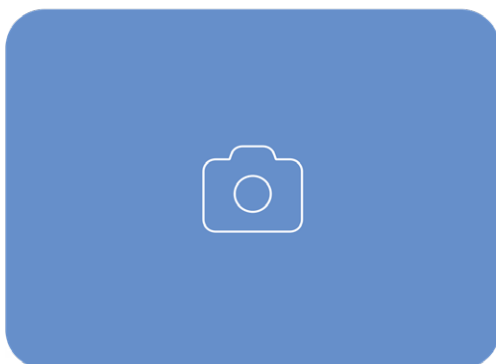
MOROWE PANNY

BOHATERSKIE SZCZURY

ŚWIADEK 63 DNI WALK

Fotografia Warszawy

A. Śródmieście – Stare Miasto – Plac Zamkowy.
Ślady ostrzeliwań na cokole Kolumny Zygmunta
– zniszczonej przez Niemców podczas
Powstania Warszawskiego.

Fotografia Warszawy

B. Praga Północ – Jagiellońska 47.
Dom kadry oficerskiej - ślady ostrzeliwań na tylnej
fasadzie budynku.

Fotografia Warszawy

E. Stara Praga – Sprzeczna 6.
Ślady po kulach widoczne są na całej elewacji
budynku.

Fotografia Warszawy

F. Śródmieście – Karowa 20
– Gmach Banku Cukiernictwa.
Ślady po kulach na marmurowych schodach głównej
klatki schodowej.

Fotografia Warszawy

C. Mokotów – Pilicka 18
– dom Zygmunta Gardeckiego. Ślady po zaciętych
walkach podczas Powstania Warszawskiego.

Fotografia Warszawy

D. Powiśle – Elektrownia Powiśle.
Postrzeliny na elewacji budynku.

Fotografia Warszawy

G. Śródmieście Południowe
– Wilcza 72. Piękny przykład jak można w czasie
renowacji budynku zachować postrzeliny.

Fotografia Warszawy

H. Śródmieście – Smolna 14
– Podczas Powstania Warszawskiego w budynku
działał szpital powstańczy.
Ślady po kulach osłonięto podczas skuwania
wtórnego tynku ok 2017 roku.

